

Ineriartortitsinermut pilersaarusiaq MI 2017-2020

Imarisai

<i>Ineriartortitsinermut pilersaarussiaq MI 2017-2020</i>	1
0. Aallaqqaasiut	4
Politikkikkut pinngorsaatisaq	4
Kukkunersiuisut nalunaarutaat	5
Nakkutilliinermi nalunaarussiaq isornartut	6
Meeqqanik ikiorsiisarneq pillugu inatsit nutaaq	6
Ineriartortitsinermi pilersaarut sumik imaqarpa?	6
Pingaarnertut piffissatut pilersaarut	7
1. Kiffartuussinermut atatillugu misissuineq ingerlatsinermilu kukkunersiugaq allisaq	7
2. Nukittunerusumik aqutsineq	8
Ingerlatsivik nutaaq	8
Kulturikkut suliniutit – akisussaassuseq ukkallugu	9
Illup iluani nakkutiginninneq nukittorsagaq	11
Piginnaaneqarneq pillugu pilersaarummik misissuineq	11
3. Sullissinerup nukittorsarneqarnera	12
Isummat erseqqissaavigneqarnerat	12
Suliassat nalilersoqqinnissaat	12
Signs of Safety-mik atulersitsineq	13
KRITH-mik atuutilersitsineq	14
SBSYS-ip atuutilersinneqarnera	14
Najugaqarfinnut atuutitsilernissaq	14
4. Aqutsinikkut nakkutilliineq ilinniutaasoq fagitigullu ineriartortoq	15
5. Pitsanngorsakkamik meeqqanik/ilaqutariinnik katsorsaaneq – namminerisamik neqeroorutit ..	16
6. Oqartussaaffeqarfiup suliafinniffiullu akornanni suleqatigiinneq – illup iluani	17
7. Illup iluani suleqatigisanik suleqatigiinnerup nukittorsaaviginera	17
8. Pitsanngorsakkamik meeqqanik/ilaqutariinnik katsorsaaneq – illup avataaniittut suleqatigalugit	18
9. Pinaveersaartitsineq	18
10. Illup avataani suleqatigisanik suleqatigiinnerup nukittorsaaviginera:	19

Namminersorlutik Oqartussani Naalakkersuisoqarfinnik, Aqutsisoqarfinnik il. il. suleqateqarneq.	19
Politiinik suleqateqarneq.....	20
NGO-nik suleqateqarneq.....	20
Suliaqartunik allanik suleqateqarneq.....	21
Kattuffiit attuumassuteqartut	21
Inissiatileqatigiiffiit	21
11. Inerisaanermut pilersaarut – suliap naammassinissaa siuariartornerlu.....	22
Ilanngussaq 1 Suliniummut sakkussat, inerisaanermut pilersaarut.....	0
Ilanngussaq 2 Nakkutilliinermi nalunaarusiamit innersuussutit Kommuneqarfik Sermersuumit oqaaseqaatitallit.....	1
Ilanngussaq 3 Sullissinermi misissuineq.....	1
Ilanngussaq 4 Aqutsinikkut nakkutilliinermik pilersitsineq.....	2

0. Aallaqqaasiut

Kommunimi qinersineq 2017-p kingorna Kommunalbestyrelse ulloq siulleg aallarniutigalugu meeqqat inuusuttullu atugarliortut pillugit suliniuteqarneq pitsanngorsarniarlugu oqartarneq iliuseqarfiginiarlugu kissaatigaat. Inuit Ataqtigiit, Demokratit Atassullu politikikkut suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut ilaatigut aallaavigalugu suliasaqarfimmi immikkut ittumik siuariartortitsinissaq kissaatigineqarpoq, ilaatigut Isumaginninnermut, Naligiisitaanermut Inatsiseqartitsinermullu Qullersaqarfimmi inatsisitigut isornartunik Nakkutilliinermut nalunaarusiat marluk pisooqataallutik ingerlanneqarpoq: Ittoqqortoormiit, Paamiut Nuummilu meeqqanut suliasaqarfiup iluani Isumaginninnikkut malittarisassat suliarineqarnerinut tunngatillugu nakkutilliineq kiisalu Tasiilami meeqqanut susasaqarfiup iluani Isumaginninnikkut malittarisassat nakkutiginerannit malitseqarnissaq.

Ineriartortitsinermut pilersaarusiap uuma ilusilersuutigaa, qanoq Meeqqanut Ilaqutariinnullu Ingerlatsiviup politikikkut meeqqat ilaqutariillu suliasaqarfiani piffissami 2017-miit decembarip qaammataanut 2018-p tungaanut ineriartortitsinissamit kissaateqarnerup pilersinneqarnissaa issanersoq.. Pilersaarusiap immikkoortoorartaasa pitsaassusaat 2017-mi suliniuteqarneq eqqarsaatigalugu qaffasippoq 2018-milu suliniut pitsaannginnerularlutik.. Tamanna pissutaavoq, 2018-mi suliniutit meeqqanut ilaqutariinnullu suliasaqarfiktamakkerlugu kiffartuussinermi misissuinissaq: Aatsaat susasaqarfik misissorneqareerpat, annertussusaata pitsaassusaata pisariaqartitaatalu ilisimaneqalereernerata kingorna ingerlatsivimmit immikkoortortaqaqarfiup ilai ataasiakkaat ineriartortitsinermut pilersaarusiap mikisualuttortai ilanngullugit suliarineqarsinnaapput. Kiisalu 2018-mi meeqqat inuusuttut ilaqutariillu pillugit politikkeqarnissaq suliarineqartussavaoq. Politikki taanna meeqqanut ilaqutariinnullu suliasaqarfiup politikikkut immikkuullarittumik pinngorsaatigissavaa, pingaarnertut politikikkut suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummit naleqqiullugu.

Meeqqanut Ilaqutariinnullu Ataatsimiititap ulloq 9/8 2017 Ineriartornissamit pilersaarusiap oqallisigissavaat.

Politikkikkut pinngorsaatissaq

Politikkikkut anguniakkanit isumaqatigiissut ”Kommuneqarfik Sermersooq – kommune illoqarfittut pingaarnersaqarfik siumukarfiusoq. Siuariartorneq – Toqqissisimaneq– Inerikkiartorneq” meeqqanut ilaqutariinnullu tunngasunik ineriartortitsinissamut ukiuni sisamani tulliuuttuni aallaaviussaaq.

Meeqqanut inuusuttunullu atugarliortunut suliniutit annertuumik pitsanngorsaavigineqassapput.

Isumaqatigiissutaasumi siullersatut suliasaqarfiit ukkassaasussat makku takuneqarsinnaapput:

Siusissumik suliniuteqarneq aqutigalugu meeqqanut inuusuttuaqqanullu navianartorsioqqajaasunut suliniutit annertusarnissaat – aamma meeqqanut tamanut pitsaasunik nalinginnaasumik neqerooruteqarnissaq.

Til børneområdet for udsatte børn vil samarbejdspartierne særligt lægge vægt på følgende:

- Intensivere bestræbelserne på at tiltrække veluddannede pædagoger, skolelærere og socialrådgivere – ikke mindst til Kysten og til Østgrønland
- Etablere kontakt med de relevante fagorganisationer, så vi kan finde løsninger der bereder vejen for at sikre rekruttering af psykologer, socialrådgivere, pædagoger, lærere mv.
- I samarbejde med Naalakkersuisoq for sociale anliggender, etablere dialog med den danske justitsminister om en forstærket indsats over for seksuelt misbrug
- Etablere kontakt med Politi og retsvæsen om mulighederne for skærpet fokus på sager om seksuelle overgreb på børn, flere anholdelser, flere sigtelser og maksimal udnyttelse af strafferammen, samt etablere kontakt til den danske justitsminister om mulige indsatser
- Sikre hurtig udredning og handleplan i alle børnesager
- Der skal være særlig fokus på og hjælp til gravide familier med misbrugsproblemer
- Lave målrettede kampagner om seksuelt misbrug af børn rettet mod henholdsvis civilsamfundet, mod fagpersonalet samt mod børnene selv, med et akut-telefonnummer for hjælp.
- Akut-boliger til voldsramte mødre, hvis børn er i risikogruppen for seksuelt misbrug
- Et tæt samarbejde med MIO og andre NGO-er med mere med stort kendskab til børneområdet for at skabe synergieffekt på området og viden og data samles til gavn for borgerne.
- Øget synlighed med kommunens tilbud om åben rådgivning for alle forældre, herunder også enlige forældre

Tamakku saniatigut siusinnerusukkut Meeqqanut ilaqutariinnullu politikki, pilersitseqqinnissamullu pilersaarussiaq aamma ineriartortitsinermi pilersaarut nalinginnaasumik pinngorsarneranut atuupput, ima:

- tunngaviusumik angajoqqaat akisussaaffigigaat, meeqqaminnut isumassuinissaq
- suliniut akuutitsinnginnerusoq toqqarneqaqqaassasoq
- Kommuneqarfik Sermersooq meeqqap ilaqutai attaviilu akuutillugit pinaveersaartitsinertalimmik ataatsimut paasinarsakkamik sulissasoq

Kukkunersiuusut nalunaarutaat

Kommunip kukkunersiuusuisa meeqqanut inuusuttunullu susassaqarfimmut tunngasoq 2014-meersoq ingerlatsinermut kukkunersiuusut nalunaarussiaat tallisitaq, soorlu aamma sulianit uppernarsaasiornissap pitsanngorsarneqarnissaanut pisariaqartitsineq tikkuarpaat kiisalu susassaqarfimmi aqutsisunit nakkutilliineq suliamut ilisimannittumit pilersitsinissap pisariaqartinneqarnera.

Nakkutilliinermi nalunaarusiat isornartut

Juunip qaammataagaa 2017 Kommuneqarfik Sermersooq nakkutilliinermut nalunaarusiat marluk tiguai, tassani sualummik takuneqarsinnaalluni Nuummi meeqqat pillugit sullissinernut tunngasut ilimagisamik isornartoqarnerujussuusut nalilerneqarsimasut.

Ilanngussami 2-mi nalunaarusiani taakkunani marluusuni innersuussutit tamakkerlugit tullerriaartumik oqaaseqarfigineqarsimapput, soorlu aamma ilanngussaq 1-p qulequtaani innersuussutit ataasiakkaat immikkut sorlermut ingerlanneqassanersut takuneqarsinnaasut.

Meeqqanik ikiorsiisarneq pillugu inatsit nutaaq

Juulip qaammataataa aallaqqaataani 2017 Meeqqanik ikiorsiisaneq pillugu inatsit nutaaq atuutilerpoq. Inatsisip nutaap atuutsilerneru aamma ineriartornermi pilersaarusiarnut ilanngunneqassaaq.

Ineriartortitsinermi pilersaarut sumik imaqarpa?

Ineriartortitsinermi pilersaarut meeqqanut, inuusuttunut ilaqutariinnullu tunngasut suliat tamakkerlugit imarai.

Nakkutilliinermi nalunaarusiat isornartut pingaartinnerusimavaat oqartussaannermut tunngassutillit kisianni suliassaqarfimmut suliniutip iluaqutaanissaa aalajangeeqataanissaalu, ikiuutaasinnaasut isiginiarneqartassapputtaaq, atoriaannaat - annertussusissaa eqqarsaatigalugu aamma imarisaa eqqarsaatigalugu.

- Ikiuutaasinnaasut atorfissaqartinneqartut tigoriaannaappat?
- Imarisassai eqqortut tassaniippat aamma eqqortumik akisussaaffigineqarpat?

Taamaalisukkut isigisariaqarportaaq qanoq suliassaqarfimmi pisariaqartitsineq tunngavigalugu sulisoqassanersoq, tassunga atatillugu paasiniaatitsinerit isummernissamillu kulturikkut suliaqarneq aqutigalugu pinaveersaartitsinermut suliarnut aamma tunngasut isigisariaqarnerat. Sulinermi tassanga iluatitsinngikkaanni meeqqat ajoqusersimasut asuli allanngoratik ingerlaannarnissaat - imaluunniit immaqqa siunissami amerliartornissaat ilimanaateqarsinnaanerat.

Meeqqat ilaqutariillu suliassaqarfiani suliassat assulli pikkunarput Kommuneqarfik Sermersuup Isumaginnittoqarfiata ajornartorsiutit iluarsinissaat kisimi nammassinnaanngikkai.

Taamaattumik suleqatigiinneq pillugu immikkoortoq assut pingaaruteqarpoq: Namminersorlutik Oqartussat qullersaqarfii, Isumaginnittoqarfiup qullersaqarfia meeqqanullu suliassaqarfiini peqatigiiffiit Naalagaaffiimmit aqunneqanngitsut, peqatigiiffiit suliarnut tunngasut, aap suliniuteqartut tamaasa, peqataallutik suliassamit iluarsinissamut ilanngussinnaasut,

Kommuneqarfik Sermersuup matuminnga suliniummut pingaarutilimmut suleqatiginissaat kissaatigaa.

Taamaattumik aamma suliniutip pingaarnersiornissaa pisariaqarpoq taamaalilluni pissutsinut tunngasut tuaviuussassaannerusut siulliullugit ukkanneqartariaqarnerat. Tassunga atatillugu pingaarnersiornissaq annertusarneqassaaq:

1. siullerpaamik qulakkeerneqassasoq suliassat nutaat eqqortumik suliarineqarnissaat
2. tulliatut pingaarnersiorneqassapput suliassat pioreersut suliarineqarnerisa nalilersoqqinneqarnissaat
3. kiisalu neqerooruteqarneq aqqutigalugu anguniakkat imaqqortussutsillu naleqqussarneqarnissaata sulissutigineqarnissaat

Pingaarnertut piffissatut pilersaarut.

Politikkikkut 2017-p sinnera 2018-llu naanera ilanngullugu ineriartortitsinermi pilersaarusiaqarnissaq kissaatigineqarpoq.

2014-mili suliassaqarfik assut suliarineqarpoq naatsorsuutigineqarsinnaavorlu meeqqanut inatsisip nutaap nalunaarusiorneqarnera aatsaat 2017-mi ukiakkut imaluunniit 2018-mi upernassakkut inerineqarumaartoq.

Suliassaqarfik 2018 naatinngalu ersarissumik inerniliinermik takutinneqartussaassaaq taamaattorli siunnersuutigineqarpoq, suliniutip ataatsimut allineqarnissaa pillugu takutinneqarnissaa 2020-p naaneranut pissasoq.

Ineriartortitsinermit pilersaarusiap taamaalilluni suliassaqarfiit tamaasa imarissavai – taamaattumillu aamma suliniut assut annertulluni, tassungalugu piviusunngortinnissaanut piffissaq annertoq atortariaqartoq.

1. Kiffartuussinermut atatillugu misissuineq ingerlatsinermilu kukkunersiugaq allisaq

Suliniutit arlallit aallartereerput – amerlanerillu pilersaarutaapput - susassaqarfimmut kommunimi suliniutit nukittorsarneqarnissaat siunertaalluni.

Tunngavissat pitsaanerpaat anguniarnerini suliniutit tigussaasut nalilersornissaannit pisariaqartitsineq pillugu suliniutit kiffartuussinermi misissoqqaarnissaat pisariaqarallarpoq taamaalilluni kukkusumik nukiit atorineqannginniassammata.

Aammattaaq Aningaasaqarnermut Ataatsimiititap meeqqat inuusuttullu suliassaqarfii ingerlatsinermit kukkunersiuinissamut tallissamut 2017-mi toqqarsimavaat.

Nukissanik pitsaanerpaamik atorluannissaq anguniarlugu, taakku misissuinerit ataqatigiisinnissai toqqarneqarpoq, imaalillugu taakku inernerat ataatsimut ineriartortitsinerit pilersaarusiap ineriartortittuaannarnissaanut pitsanngorsaqittuaannarnissaanullu tunngavissat pitsaanerpaat pilersinneqarnissaat.

Taamaalilluni kiffartuussinermi/ingerlatsivimmi kukkunersiuineq makku imarissavai:

- Politikkikkut aqutsinermi tunngavissat
- Ataatsimut suliassaqarfii (periutsit, aqqissugaaneq, aqutsinerlu)
- Oqartussaasut suliassaqarfii (nukissat, piginnaasat, ingerlariaatsit ikiuutaasussallu)
- Iliuuseqartussat suliassaqarfii (Meeqqanut Ilaqutariinnullu sullissiviit, meeqqat angerlarsimaffii nukissat eqqarsaatigalugit allanik ilallugit, piginnaaneqarneq iliuutsillu)
- Oqartussaasut iliuuseqartussallu akunnerminni sikkinik attaveqarnermullu tunngasut (Ilaatigut Meeqqanut Ilaqutariinnullu sullissiviit kommunimilu aqqiissutit allat, ilaatigut avataaneersut Namminersorlutik Oqartussat ulloq unnuarlugu paaqqinnittarfii Paaqqinnittarfillu Nammineq pigisut)
- Illup iluani allanik suleqateqarneq (ingerlatsiviit allat)
- Avataanit allanik suleqateqarneq (politiit, kajumissutsiminni suleqataasartut peqatigiiffii, soqutigisaqatigiit il.il.)

Siunnersuutigineqarpoq KS-p Deloitte kiffartuussinermi misissuineq/ingerlatsivimmi kukkunersiuineq ingerlassinnaaneraa qinnuigissagaa.

2. Nukittunerusumik aqutsineq

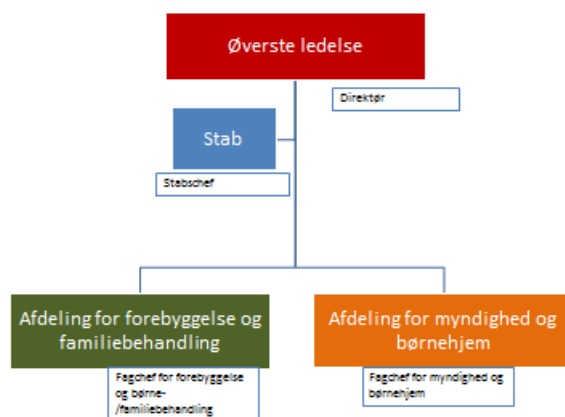
Maaji qaammataagaa 2017 Kommunalbestyrelsen aalajangerpaa meeqqanut suliassaqarfii aqqissuusaanerat allanngortinnissaat suliniutit nukittorsarnissaat siunertarlugu, ilaatigut meeqqat atugarliortut pillugit (meeqqat ilaqutariillu susassaqarfiini) ilaatigullu nalinginnaasumik suliassaqarfii (Atuarfiit, ulluunerani paaqqinnittarfiit sunngiffimmilu susassaqarfii).

Aalajangiussaq taanna aalajangiunneqarpoq, maannamut aqqissuusaanerup ingerlanneqarnera meeqqanut suliassaqarfii katitigaanerat nassuerutigineqarnerata kingorna. Maannamut Meeqqanut Ilaqutariinnut, Atuarfinnullu Ingerlatsivik maajip qaammataagaa 2017 agguataarnissaa taamaattumik aallartisarneqarpoq.

Ingerlatsivik nutaaq

MI-ingerlatsivimmik pilersitsinerup kinguneraa meeqqanut ilaqutariinnullu suliassaqarfii aqutsisoqarfia annertunerulersoq. Suliassaqarfik namminerisaminik pisortartaarpoq soorlu aamma sulisut amerlisut kiisalu aamma fagcheffinik marlunnik suliassaqarfiup ineriartortinnissaa ingerlatsineralu qularnaatsumik ingerlanneqarnissaa pillugu sulisoqalersoq.

Organisationsstruktur

Aaqqisuusaanerup allanngortinneqarnera aqutsisullu amerlineri aaqqissuusaanerup aqputaa tamaat ilanngullutik amerlissapput.

Pisortap fagcheffimminut tunngatillugu sinaakkusiinermi pilersitsinissamit, ineriartortitsinerup aallartisarneqarnissaanut, akuutitsinermi malinnaaneq, nakkutiliinermi, ikiuineri ilisitsersuineri il.il. suliassa qarfiit killeqarnerugaluartut periarfissaqassaaq.

Assigisaanik fagcheffit tunngaviusumik akisussaaffiisa ikilinerisigut immikkoortortaqarfiit pisortaannut tapersersuinissamit, nakkutilliinissamit il.il. pitsaaneruseq periarfissaqalissapput.

Suliassa qarfitaaq nukittorsaataasumik ataqatigiissaarisooqalerpoq.

Kiisalu pilersaarutaavoq qitiusumik pisortanik marlunnik Tasiilami Paamiunilu pilersitsinissaq illoqarfinni suliatigut akimut aammalu akimut aaqqissuusaanermi suleqatigiinneq nukittorsarnissaat siunertaralugu.

Ingerlatsivimmik nutaamik pilersitsinissamut ilaavoq suliniutit sammisassallu allat amerlasuut, ilaatigut allaffik nutaaq pilersinneratigut aamma nammineq missingersuutitik atugassanik pilersitsineq¹.

Kulturikkut suliniutit – akisussaassuseq ukkallugu

Ittoqartoormiit, Nuuk Paamiullu pillugit nakkutilliinermi nalunaarusiami takuneqarsinnaavoq, meeqqanut ilaqutariinnullu suliassa qarfiit ingerlatsiviup ilaanut tunngasoq, suliassamut naammassinnissinnaaneq pillugu sulisut ilaat akisussaassuseqarnerisa nukittorsarneqarnissaannit pisariaqartitsisut.

¹ Suliniutit sammisassallu tamat qulaaniit takuneqarsinnaanissaannit, takuuk ilanngussaq 1.

Chefgruppe nutaap tamanna ulloq siullermiit AKISUSSAASSUSEQ ingerlaannartumik aaqqissuussaannermi naleqartitaq ukkanneqarnissaa suliassangortissimavaa.

Ingerlaannartumik akissussaassuseq ukkanneqarneranit, immikkuullarittumik suliniummik aallartitsisoqarpoq ingerlatsiviup ilaanit kulturikkut allangortitsineq pilersinnissaa siunertaralugu. Suliap ingerlarnga, ilusilerneqarsimasooq oqartussaasut immikkoortorta qarfianni (BFA) Nuummi ingerlanneqarpoq. Suliap ingerlarnga assingusooq suliniutit toqqakkat allanut tunngasut pilersaarutigineqarput, tassani ajornartorsiutit assingusut takuneqarsinnaapput.

Tunniussaq	Inernerit	Pissarsiassat
Immikkoortorta qarfik tamakkerlugu suleqatigiit ingerlarnga 1	Immikkoortortami unammillernartunik ataatsimut isiginninneq	Immikkoortortami sulineq pitsanngoriarnissaanut sunniuteqarnerulernissaanullu ingerlarngata allangortinnissaanut pisariaqartitsinerup akuersaarneqarnera
Immikkoortorta qarfik tamakkerlugu suleqatigiit ingerlarnga 2	Immikkoortorta qarfimmi pisariaqartitsineq malillugu pissutsinik allanguinernut pingaarnernut sorlernik paasinninneq	Atukkat pillugit piviusumik takunnissinnaaneq taamaalillunilu pissutsit allangornissaanut sinaakkutaasut akuersissutiginerat
Immikkoortuni allanit qitiusumik peqataatitsineq	Inuit kikkut paasissutissat suut qanorlu pissaneraat pillugit paasinninneq	Qanoq suliassat naammassineqarnissaanut sinaakkusiinissat sunnernissaanut periarfissat - qanorlu pingaarnersiorneqarnissaat
Qitiusumik innuttaasunut tunniussat qulaajarnerat	Immikkoortorta qarfimmi innuttaasunut tunniussineq minnerpaaffissamik piunasaqaateqarneq pillugu isumaqatigiinneq- tamassumalu suna piunasaqaatitarineraa	Immikkoortorta qarfimmi sinaakkutit suut sunnerneqarsinnaanerannut qanorlu sunnerneqarsinnaanerannut paasinninneq

Ingerlatsivimmik nutaamik pilersitsinermut atatillugu aamma suliassa qarfimmut tunngasumik ataatsimiititamik pilersitsisoqassaaq (suleqatigiinnissamut ataatsimiititaq), taassuma ingerlatsivimmi aqutsisut sulisullu akornanni suleqatigiinneq kinguneqartussaq qulakkeerneqarnissaanut peqataassaaq.

Suleqatigiinnissamut ataatsimiititap ilaatigut illup iluani maleruagassat ineriartortitsinissaq/atuutsitsinissaq tunngavigalugu pilersinneqassaaq suliffiup sivissusaanik atorluanaanissaq sunniuteqarluartoq ukkanneqassaaq.

Illup iluani nakkutiginninneq nukittorsagaq

MI-p ingerlatsiviani sulisut tarnikkut sakkortuunik artorsaatissinneqartarput suliaasa pissusaat pissutaallutik.

Nakkutilliineq periaasiuvoq misilittagaqarfiusoq sulisut suliaannut tunngasut siuarsarnissaannut aamma sulisut meeqqanik inuusuttunillu suliaqartunut stress nukissaarunnerlu pinaveersaartinnissaannut.

Stress nukissaarunnerlu maanna ingerlatsivimmi immikkoortortaqaqfinni naammassisaqarluarnissamut ajortumik sunniivoq. Tamakku saniatigut soorunami sulisunut pineqartunut annernarpoq.

Ajornartorsiut taanna aallaqqaammut ingerlatsiviup iluani siunnersuisumik atorfinitsitsinikkut naammassineqassaaq. Illup iluani siunnersuisup ilaatigut siunnersuutit pioreersut saniatigut suliarissavai ilaatigut ajornannginnerusumik, sulisut siunnersuisutut ilinniagallit, maanna aatsaat iluamik siunnersuinermi piginnaasatik suliffimmut iluaqutissanngorlutigit atortariaqaraat.

Piginnaaneqarneq pillugu pilersaarummik misissuineq

Piginnaaneqarneq pillugu pilersaarutip erseqqissarpaa aalajangersakkat assigiinngitsut aaqqissuusaanermi qaffasissutsimi sorlermi aalajangerneqarsinnaasut: Suliani ataasiakkaani soorlu sullissisup qaffasissusaaniikkaanni iliuitsit sorliit aalajangerneqarsinnaanersut, sorliit immikkoortortaqaqfiup qullersaata akuersissutigissavai, sorliit fagcheffip ilaalu ilanngullugit.

Piginnaaneqarneq pillugu misissuinissaq marlunnik patsiseqarpoq:

- Siullermik inatsisip nutaap piumasaraa pilersaarut meeqqanut ikiorsiissutinut tunngasoq nalilersoqqinneqassasoq.
- Aappaattut meeqqanut suliassaqaqfimmud aalajangiinissap tungaanut piumarnerulersinnissaanut ilimanaateqarmat taamaalillunilu nukissamik atuineq pitsanngorsarneqarluni. Tamatuma saniatigut pingaaruteqarpoq piginnaaniviusut aaqqissuusaanermi piginnaaneqarneq pillugu pilersaarummut tulluarnissaat tassunga ilanngullugu malitsigisaanillu pitsaassutsimik qulakkeerinninneq nakkutilliinerullu pisariaqartinneqarnera.

Suliamut tunngasut sullissinerit immikkuualuttortai atassuteqartut tamaasa ilanngutsinneqarnissai qulakkeerniarlugu, Deloitte suleqatigineqarnissaanik isumaqatigiissuteqarfigineqarnissaa siunnersuutigineqarpoq.

3. Sullissinerup nukittorsarneqarnera

Nalunaarusiat maannakkut pisut qangalu pisimasut, sullissinerup ingerlarngani nukissanik pitsanngorsaaneq, periutsit, systimimillu ikorfartorneqarnej, piginnaanernillu pisariaqartinneqarnerinik tikkuussipput.

Nalunaarusiaq maannakkut pisoq tassunga atatillugu assersuutigineqarsinnaavoq, 2017-mi Deloitte-p Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Naligiisitaanermut Inatsiseqartitsinnermilu Naalakkersuisoqarfimmu suliaa eqqaneqarsinnaavoq.

Misilittakkat tamakkua tunngavigalugit kiisalu kiffartuussinnermut misissuinerit tunngavigalugit ingerlatsivimmi suliassaqarfiit/immikkoortortat tamaasa ataasiakkaarlugit ineriartortitsinnermut pilersarusiaq itinerusumik suliariniarneqarpoq.

Isumaginninnermut qullersaqarfik sapinngisaq tamaat sullissinnermik nukittorsaanissaq pillugu suleqatigineqassaaq aamma pilersitsiniarnerit suliareqqinnissaat pineqartillugit, ilaatigut Deloitte-p nalunaarusiaa tunngavigalugu - qitiusumik suleqatigiinnit pilersinneqartut.

Ataani periutsit allassimasut sullissinnermi atuutinneqalereerput.

Isummat erseqqissaavigineqarnerat

Isummat assigiinngitsut arlallit atorneqarneri tamatigut paatsuugassaangitsumik atorneqarnej ajorput, massuma ataani isummat pingaarutillit soorlu nalunaarutiginninneq, suliaq ingerlasoq, suliamut oqimaatsumut assigiinngitsunik anguniakkat il.il.

Taamaattumik suliniut ingerlanneqassaaq, isummat tamakku nassuiaasersorneqassapput aaqqissuussanermullu nalunaarutigineqarlutik, taamaalilluni isummat atorneqartarneri siunissami paatsuugassaajunnaarlugit atorneqartalissapput.

Suliassat nalilersoqqinnissaat

Nakkutilliinnermut nalunaarusiami takuneqarsinnaavoq inissinneqartartut tamarmik eqqortumik tunngavilimmik inissinneqarnissaat qulakkeerneqartassasut siunertaasoq.

Suliallu maannakkut ingerlasut aamma tullerijaaarnerusumik aaqqissuusaanerusumillu malitseqartinnissaat pisariaqartinneqarpoq.

Taamaattumik Isumaginninnermut qullersaqarfik Deloitte-lu suleqatigalugit periuseq piareersarneqarpoq, ilaatigut inissinneqartut pillugit suliat misissornissaat qulakkeerlugit ilaatigut suliat maannakkut ingerlasut piffissamilu ukiuni pingasuni aggersuni misissorneqarnissaat qulakkeerlugit.

Suliat misissorneqarnissaat ima pingaarnersiorlugit aaqqissuunneqarput, suliat akisunerpaat siulliullugit misissorneqassapput – tassunga atatillugu periutsinik allanik suliarineqarsinnaanersut nalilersorneqarnissaat periarfissillugit.

Oqartussaasut suliaqarfiisa sulisui sapinngisaq tamaat piareersaanissap misissorneqarneranut atatillugu ilinniutigisinaanissaat qulakkeerneqassaaq. Deloittemit suliassat amerlasuut suliassanik akisussaasut ataasiakkaat suleqatigalugit misissorneqassapput, kingorna suliassanik akisussaasut ataasiakkaat namminneq suliassat aalajangersimasumik amerlassusillit misissussavaat, tamassumalu kingorna siunnersuisoq peqatigalugu nalilersorneqassallutik.

Suliassat aallaaviisa misissorneqarnissaat ima qulakkeerneqassapput:

- Suliap uppersarneqarnerata pitsaassusia
- Suliakkiissutip attuumassutaanut ingerlatitseqqinneq
- Suleqataasunik sullissisut ataasiakkaat ilinniartinneqarnerat

Suliassat aallaaviini maannakkorpiaq suliassat 2.200 missaanniittut ilimagineqarput aamma sulisut sullivimminnut tunngasut saniatigut ingerlatsinermi suliassat ingerlaavartut suliarisussaavaat (kiisalu aamma suliat maannakkut ingerlasut ingerlaavartumik suliassat ilanngunneqartussaallutik) taamaattumik suliap piffissami sivisuumi suliarineqarnissaa ilimagineqartariaqarpoq.

Signs of Safety mik atulersitsineq

Sullissinermi tamakkiisumik meeqqamut paasinnissinnaaneq Signs of Safety-p qulakkiissavaa aamma meeqqap atugarissaarneranut tunngasut unammillernartut nukissaqarnerlu ukkanneqartariaqarput. Taamaalilluni meeqqap ilaqutaasulluunniit sapigaat kisiisa ukkanneqaratik kisiannili sapinngisaat aamma ukkanneqassapput. kiisalu periutsip meeraq pillugu attaveqatigiilluni suleqatigiinnerup tunngavilersorpaa, meeqqamut ilaqutaasunullu ikiuutaasinnaasut pillugit faggruppit attuumassutillit ilanngutitinneqarnissaat.

Aammattaaq periutsimut ilaapput meeqqat kuffertiat atortussanik assilissanillu imalik, meeqqat ajornartumik oqaloqatigineqarnissaannut tapersiisussat atortussat. Assiliaqarpoq, meeqqap misigissusaannut oqaasinngortitsinissamik ikiuutaasinnaasut aamma meeqqap ulluinnarni misigisartagaanut atatillugu nukissaqarneq unammilligassanullu titartaallutik ikiuutaasinnaasunik. Atortussat kalaallit pissusaannut naleqqussagaapput nutserneqarnikuullutillu, taamaattumik atortussat kalaallisut danskisullu pigineqarput.

Periutsip taassuma atorneratigut, sullissinerup ingerlarnga aalajangersimanagerusumik periuseqarnissaa qulakkeerneqarpoq soorlu aamma sullissisoq meeqqat ajornakusoortumik oqaloqatiginissaannut tigussaasunik atortussaartut. Atortut aamma angajoqqaanut atorneqarsinnaapput, aallaavittut meeqqap atugarissaarnera pillugu eqqarsaatissiisinnaasut taamaalilluni oqallisigineqarnerata unammillernartua ajunngitsumik kinguneqartussamillu ingerlanneqassaaq.

Meeqqat inuusuttullu navianartorsiortut pillugit suliaqarneq aallaavigalugu ataatsimut suleqatigiinnerup nukittorsarneqarnissaa siunertaavoq, iliuuseqartussat atuarfeqarnermullu suliassaqrarfiit sulisuinut ajoqersuussutigineqarportaaq.

KRITH-mik atuutilersitsineq

KRITH (Piginnaanerit, Nukissat/attuumassutit, Ilanngutsitsineq, Tatiginninneq/atugarissaarneq/toqqissisimanissamillu periuseq, Ulluinnarni inuuneq) angajoqqaarsianut atortakkatsinnut isiginninneq tamanut paasinnissinnaanerulerneq meeqqanullu inissiineq taama ittoq.

Angajoqqaarsiat meeqqat tigunissaannut piareersimanerussapput tamatumani meeqqat toqqissisimanerusumik naapertuunnerusumillu inissinneqarnerat qulakkeerneqassaaq.

Periutsip taamaalilluni meeraatitsinnut inuusuttuutitsinnullu inissinissaq toqqissisimasumik pitsaasumillu qulakkiissavai. Aamma angajoqqaarsianut nalinginnaasumik periutsip atornera pikkorissaaqataavoq.

SBSYS-ip atuutilersinneqarnera

Digitalimik sullissineq sulianut tunngatillugu pitsanngorsaataavoq pingaarutilik.

Allakkanik nalunaarsuutit eqqortumik sullissineq ikorfartorpaa sullissisoq ersarissumik nassuiaallugu

Soorlu assersuutigalugu sullissisumut iliuusissatut pilersaarut nutarterneqartussanngoraangat imaluunniit inuusuttup 18-nik ukioqalernissaa qanilligaangat eqqaassutissamik nassitsisarpoq. Allakkanik nalunaarsuutit aamma systimip suliat ataasiakkaat ikorfartorsinnaavai, pitsanngorsarneqarnissaannik pisariaqartitsisoqassappat.

Tassunga atatillugu suliassa qarfimmi aqutsinikkut ilisimatitsissutit pissarsiarinissaannut allakkanik nalunaarsuutit eqqortumik ikkussuunnerinit pingaarutilimmik pissarsiaataasinnaavoq - tassunga atatillugu suliat ingerlasut amerlassusaat suliarineqarnerannut atatillugu, sullissinermi piffissaatitat, suliat ataasiakkaat pillugit attaveqarfigineqarsinnaasut amerlassusaat il.il.

SBSYS-p atuutilersinneqarnissaa Isumaginninnermut qullersaqarfik kommunillu allat suleqatigalugit pissaaq.

Najugaqarfinnut atuutitsilernissaq

Ulloq unnuarlu angerlarsimaffinnut IT systimeqalernissaq anguniagaavoq aamma MI-p ulloq unnuarlu angerlarsimaffiini marluusuni atuutilereerpoq. Meeqqat inissinneqarnerminni ineriartornerisa nakkutigineqarnerata pitsaanerulernissaa qulakkiissavaa.

Taamaalilluni meeqqap pisariaqartitai tigussaasut tunngavigalugit angerlarsimaffiup suliniutai anguniarneqarsinnaapput aamma siusinaarluta meeqqamut iliuseqarsinnaanerput pitsanngussaaq, meeraq inissinneqarnermi nalaani iluamik misigisaqarsimangippat. Meeqqamut ineriartortitsinermut pilersaarussiaq systimip ikorfartorsinnaavaa aamma meeqqap inuulluataarneranut atatillugu allanngorarneq takuneqarsinnaalissaaq soorlu aamma piffissap ilaani malitseqarsinnaalissalluni.

Ulloq unnuarlu angerlarsimaffiit amerlasuut meeqqamut tunngasunik allattuiffiit atortarpaat assersuutigalugu meeqqap ullup ingerlanerani pissusaa qanoq innersoq sulisussamut tullermut tunniuttarlugit. Ima isumaqarpoq meeqqap inuulluarnissaa ineriartorneranilu paasissutissarpasuit annaaneqartartut.

Najugaqarfiup meeqqap oqaluttuassartaa qulakkeertarpa, tamanna siunissami meeqqamut suliniutaasinnaasunullu nutaanut iluaqutaasinnaapput.

MI(A) suliniutip ingerlarngata nalaani naalackersuisoqarfik aamma ulloq unnuarlu angerlarsimaffiit nammineq pigisut qaaqusimavai, taamaalilluni systimi meeqqanut inissinneqartunut tamanut iluaqutaasussanngorlugu.

Ajoraluartumik ataaserluunniit takkuniarluni nalunaarsimanngilaq taamaattumik suleqatigiinnissap ineriartortinneqarnissaa ilippanarpoq.

4. Aqutsinikkut nakkutilliineq ilinniutaasoq fagitigullu ineriartortoq

Aqutsinikkut nakkutilliineq ilinniutaasoq fagitigullu ineriartortoq allannguutitut kissaatigineqartunut naammassineqarnissaanut ammaassisuupput pingaarutillit.

Aqutsinikkut nakkutilliineq ilinniutaasoq fagitigullu ineriartortoq allanngoriartornerani ingerlarngata tullerriarneri ima tunngaveqarput:

- Suliassat erseqqissarneqassapput sulisullu oqaluttuunneqassapput, qanoq ilillutik suliassat naammassineqarnissaat kissaatigineqarneris.
- Sulisut ilinniartillugit, siunnersorlugit ajoqersuullugillu
- Suliassat suliarineqassapput
- Sulisut ataasiakkaarlugit ataatsimut suliap naammassineqarnera nalilersorli, ersarissumik utertiffigineqarli siunissamilu suliap aaqqiissutissaanik pitsaanermik ikiuineq pili
- Suliassat suliarineqassapput
- Nalilersuineq
- Il.il.

Taamaaliornikkut ilinniarnarup ingerlarnga ajunngitsumik pilersinneqassaaq, tassani suliassap naammassineqarnera ulluinnarni patajaatsumik ingerlaannartumik pikkorissaanerani ineriartortitsineq sulisunillu ataasiakkaani sungiusarneq tunngavilerneqassalluni.

Aqutsinermut nakkutilliineq ilinniarfiusoq ineriartortorlu ukkanneqarnera allakkanik uppernarsaatilik aalajangiisuunnarnerani aamma tunniussinissamut piffissaritat eqqortinneqarnissaat (tunngaviusumik piumasaqaatit) kisimi pineqanngilaq kisiannili aamma ingerlarngata aalajangiiffigineqarneralu tunngaviussapput, tassungalu atatillugu taakkua politikikkut akuersissutigineqartut suliassaqarfimmilu periutsit suliarineqarnerat naapertuuttussaapput.

Siunnersuutigineqarpoq kommunip Deloitte qinnuigissagaa, aqutsinermut nakkutilliineq pillugu atuutsitsineq ineriartortitsinerlu pillugit ikiuussinnaanersut.

Tamassuma saniatigut illup iluani nakkutilliinermut siunnersortissamik sulisoqalernissaq aallarnisarneqarpoq, aqutsinermut nakkutilliinerup naammassineqarnissaa qulakkeerneqarnissaa pillugu, malittarineqarnissaa ineriartorteqqinneqarnissaalu.

5. Pitsanngorsakkamik meeqqanik/ilaqutariinnik katsorsaaneq – namminerisamik neqeroorutit

Suliarinnittarfik Oqartussaaffeqarfittulli sullissilluni misissuinermi ilaatinneqartassaaq. 2014-imi aqqeeqqinnissamik pilersaarutip "Ilaqutariit qitiutillugit aqqutit nutaat" saqqummiunneqarneranut atatillugu, suliassaqarfimmi iliuuseqarfigisariaqakkat arlallit erseqqissarneqarput.

Sulisoqarniarnikkut peqquteqartumik iliuuseqarfiginiakkat ilaannai kisimik suliarineqarput taamaammallu iliuuseqarfigisassat killiffiisa qulaajarneqarnissaat misissuinermi takutinneqassapput tassanngaanniillu pisariaqartut naliliiffigineqassallutik.

Katsorsaaneermut neqeroorutit ersarissarneqartariaqarput sapinngisamillu naleqqussarlugit aammalu iliuuserisat sunniutaasa allagaatitigut uppersaatigilernissaat pisariaqangaarpoq, taamaalinikkummi periutsitigut iluaqutaanerumik peqalissamat inuillu ataasiakkaat najuuttarnissaat isumalluutaavallaassanani.

Peqataanillu nuannersumik periuseqarluni ilikkariartornissamik siunniussaqaarnissaq, aamma suliassaqarfimmi matumani, pingaaruteqarpoq. Taamaammatt iliuusissat immikkoortitat taamaalillutillu allakkatigut uppersaatit nukittorsarneqassapput.

Matumani sulisut oqartussaaffeqarfimmi sulisut aqqusaarsimasaasa assinganik suliniuteqarfigineqartariaqarput, immikkoortortani akisussaassuseq, kiffartuussineq pissusilersortarnerlu qitiutillugit.

Suliassaqarfimmi immikkoortortatigut sulisunik taarseraattoqarpoq, taamaammatt sulisut atajuannartut aqutsinikkullu malinnaaniarneq ajornartorsiutaangaatsiarput.

Tamatuma saniatigut pingaartumik Nuummi suliassaqarfimmi illut atorneqartut, pitsaanerpaamik sullissinissaq ataavarnissarlu sulinermi pitsaasumik tunniussinissap qulakkeernissaa eqqarsaatigalugu, ilungersunarput.

Taamaalilluni tullinnguuttut pillugit annertuumik iliuuseqarfigineqartariaqarput:

- Sulisut
- Periutsit katsorsaanerlu
- Inissatigut atugassarititaasut

Siunnersuutaasut sullissinermilu misissuinnermit isumasioqatigiinneq tunngavigalugit, suliassa qarfinni ataasiakkaani aalajangersimasunik inerisaanissamut pilersaarusiortoqassaaq.

6. Oqartussaaffeqarfiup suliainniffiullu akornanni suleqatigiinneq – illup iluani

Allatigut misissuinnerit naapertorlugit, oqartussaaffeqarfiup (isumaginninnermut siunnersortit) sularinniffiullu (isumaginninnermi perorsaasut/perorsaasut/tarnip pissusiinik ilisimasallit) akornanni suleqatigiinnerat nukittorsarneqarsinnaasoq ilaatigut suliatic, sulinnermi tunniussatik oqaatsillu atorreqartut paasilluarsinnaagunikkit.

Sullissinermi misissuinnerit tamanna uppersarsineqarsinnaappat, suliassa qarfiit marluusut akornanni suleqatigiinnerup nukittorsarnissaanut ataatsimut nukittorsaaqatigiinneq aallartisarneqassaaq.

7. Illup iluani suleqatigisanik suleqatigiinnerup nukittorsaaviginera

IS aamma MI kommunimi ingerlatsivinnut allanut tunngatillugu arlalinnik iluarsissutissaqarput.

Taamaammat suleqatigiinnerup malittarisassiuunnissaa pingaaruteqarpoq. Matumani ataqatigiissaarisarfiit, ataatsimiinnerit iluseqartinnissaat paasisanillu avitseqatigiinnerit pineqarput (ilaatigut inunnut paasissutissat pillugit inatsit il. il. unioqqutinnagit).

Inuusuttup inersimasunngornerani sulianik pitsaanerusumik tunniussisarneq pillugu oqaloqatigiinnerit aallartinneqarput.

Inuit innarluutillit pillugit sullissivimmi sulisut suleqatigineqarnerat pingaaruteqarpoq, tassanilu iluarsisassat pillugit nukittorsaasoqarluni.

Ilaqtariit MI-mit sullinneqartut eqqarsaatigalugit, ineqarnikkut ilungersunartumik inissisimapput. Taamaammat ineqarnermut suliassa qarfimmi sulisut suleqatigillualernissaat pingaaruteqarpoq.

Kiisalu amerlanertigut ilaqtariinni ilungersunartumik atonerluinermik ajornartorsiorneq takussaakkajuttarpoq, tamannalu KS-imi IS-imi akisussaaffigineqarluni. Tamakkiisumik iluatsittumik suliniuteqarnissaq qulakkeerniarlugu, suleqatigiinneq taamaalilluni pingarnerpaatut inisissimavoq.

Ilungersunartumillu inissisimasut sullissilluni misissuinnermi ilaatinneqassapput, tamatumalu kingorna inerisaanissamut pilersaarummi sukumiisumik ilanngunneqarnissaannut innersuussutigineqassapput.

8. Pitsanngorsakkamik meeqqanik/ilaqutariinnik katsorsaaneq – illup avataaniittut suleqatigalugit

Pingaartumik angerlarsimaffiup avataanut inissiinermut suliassaqarfimmi Namminersorlutik Oqartussat inissiisarfiutaat aamma inissiisarfiit imminnut pigisut namminersortullu suliaqartartumit isumagineqartarput.

Neqeroorutit tamakku namminerisamik neqeroorutinut toqqaannartumik aqunneqarsinnaallutik ilitsersuutitaqartunut sanilliullugit allaanerupput, taamaammat oqaloqatigiinnikkut isumaqatigiinniarnikkullu suleqatigiinnerinnaq nukittorsarneqarsinnaavoq - tunngaviatigut suliffeqarfimmik niueqatigisamik suugaluartumilluunniit taamaattoqarsinnaavoq.

Sullinneqarnermut akiliuteqartoqartarpoq, taamaammat sullinneqarnerup uppersaasioqartarnissaa pissusissamisuginnarpoq, soorlu sullissinermi pitsaassuseq - tamatumalu sunniutai - aamma uppersaasioineqarsinnaasariaqartut.

Angerlarsimaffiup avataani inissiisarfiit imminut pigisutut Namminersorlutik Oqartussat inissiisarfiutaannut naleqqiullugu, inerisaanermut pilersaarut suliffiup avataani suliffeqarfinnik isumaqatigiissuteqarfigisanut sanilliullugu oqaloqatigiinneq, suleqatigiinneq allagaatinillu uppersaateqartarnek pillugit suliniartoqarumaarpoq.

Inerisaanermut pilersaarut tamatuma saniatigut namminerisamik neqeroorutit siuarsarneqarnissaannut pisariaqartitsineq naliliivigineqarnermik imaqartinneqassaaq, matumani ulloq unnuarlu inissiisarfitut neqeroorutit ilanngullugit.

9. Pinaveersaartitsineq

MI-mit 1. juuli 2017 aallarnerfigalugu pinaveersaartitsinermut suliassaqarfik akisussaaffigineqalerpoq, tassaniippullu sulisut sisamat, Nuummi marluk taavalu Tasiilami ataaseq Paamiunilu ataaseq.

Suliassaqarfimmi siursaanissamut periarfissanik misissuinissamut tamanna periarfissatsialaavoq. Tamatuma saniatigut inuusuttunik siunnersuisarnerup naliliivigineqarnissaa taakkartorneqarportaaq.

Pinaveersaartitsineq eqqarsaatigalugu makku isumaliutigineqarput:

- Iliuusissat pingaarnerit (sullitani atuisut killeqartinneqarneri)
- Iliuusissat pingaarnerit tullii (sullitani atuisunik ujarlerneq ajoqusernarnerisalu killilersimaarneqarnissaat)
- Iliuusissat pingaarnerit pingajui (sullitani atuisut kissaatiginngisaminnut utertarnerisa killilersimaarnissaat aamma/imaluunniit inuunerup sinneranut kinguneqartitsineq ilanngullugu)

Pinaveersaartitsineq maannamut siusissukkut iliuuseqarnermut pingaarnertut tunngatinneqarpoq.

Aamma maanna siunissami ungasinnerusumi sullissisarnerit qanoq annikillisinnaarneqarsinnaanersut misissornissaannut pisariaqartitsisoqarpoq.

Tamanna pissaaq paasissutissiinikkut aamma isummanik kulturikkullu suliaqarnikkut, ilaatigut ilaqtariit inuillu qaninnerusat meeqqanut ataasiakkaanut akisussaassuseqarnerat ersarissarneqassalluni.

Oqaluttuassarisaq qanoq ikkaluartorluunniit aallaavigigaanni, meeqqanik inuusuttuaqqanillu kinguaassiuutitigut atoqateqarneq, timikkut tarnikkullu annersaaneq sumiginnaanerlu isumaginninnikkut pissusilersuutaapput akuersaarneqarsinnaanngitsut, tamannalu kommunimi politikkikkut aqutsisunit taama oqariatuutigineqarpoq.

Taamaammat inerisaanermut pilersaarut kulturimik suliaqarneq, pinaveersaartitsineq siusissukullu iliuuseqarneq eqqarsaatigalugit politikkikkut ingerlatsivimillu iliuuseqarnissat nukittorsaavigineqarnissaannik imaqartinneqassaaq.

Sullissinermi misissuinikkut pinaveersaartitsinermi suliap killiffia paasineqassaaq taamaalillunilu pinaveersaartitsineq inuusuttullu pillugit iliuuseqarnissat qanoq nukittorsarneqarsinnaaneriniq siunnersuusiortoqassalluni. Taamatut suliaqarnermi annertusisamik ingerlatsiviup 2016/2017-imi kukkunersiorneqarneranit aallaaveqarpoq. Ingerlatsiviup kukkunersiorneqarnera Deloittemit isumagineqarpoq, pinaveersaartitsinermullu tunngasoq suliffiup iluani sullissinikkut ingerlanneqarluni.

10. Illup avataani suleqatigisanik suleqatigiinnerup nukittorsaaviginera:

Namminersorlutik Oqartussani Naalackersuisoqarfinnik, Aqutsisoqarfinnik il. il. suleqateqarneq.

Isumaginninnermut, Ilaqtariinnut, Naligiissitaanermut Inatsisinullu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoqarfillu, Isumaginninnermut Aqutsisoqarfillu kiisalu Peqqissutsimut Pinaveersaartitsinermullu Naalackersuisoqarfillu suleqatigiinneq nukittorsarneqartariaqarpoq

Piumasaqaatinik ingerlatsivimmit malinninnissaq eqqarsaatigalugu Isumaginninnermut, Ilaqtariinnut, Naligiissitaanermut Inatsisinullu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoqarfik malittarisassaliortuuvoq. Taamaammat oqartussaaffeqarfimmi MI-mut naalackersuisoqarfimmik suleqateqarneq pingaaruteqarpoq.

Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik eqqarsaatigalugu, suliaqarfik pillugu ataatsimut iliuuseqartoqarnissaa siunniunneqarpoq, matumani ilaatigut Isumaginninnermut Aqutsisoqarfiup immikkoortortaarfii assigiinngitsut suleqatigalugit. Tamatuma saniatigut qitiusumik utaqqisut

allattorsimaffiat aqqutigalugu ulloq unnuarlu inissiisarfittut neqeroorutinut naleqquttunut inissanik innersuussisarnissaq eqqarsaatigalugu, oqaloqatigiittarnerup nukittorsarneqarnissaa pisariaqartinneqarpoq.

Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik pingaarutilittut inissisimavortaaq, pissutigalugu ilaqtariinnut ilungersunartumik inissisimasunut katsorsartinnissamut neqeroorutisulli pinaveersaartitsinermi sulineq eqqarsaatigalugu peqqinnissaqarfillu suleqatigiinnerup akornani ilungersunartorpassuarnik iluarsiiissutissaqarmat.

Ilaqtariit peqqissutsimikkut ilungersunartunik nalaataqarpata, kommunimi isumaginninnikkut suliaqarnermut ilanngullugu peqqinnissamik suliaqartut piukkunnaatillit suleqatiginissaat pingaaruteqarpoq.

Meeqqat inuusuttullu 18-it inorlugit ukiullit eqqarsaatigalugit imminut toquttarnerup pinaveersaartinneqarnissaa atornerluinermullu katsorsartinneq pillugit oqaloqatigiinneq aallartereerpoq. Suleqatigiinnerup assigiinngitsunik suliallit iliuseqarnerisulli nukittorsarneqarnissaa anguniarlugu, naalakkersuisoqarfinni marluusuni suleqatigiissitatigut MI peqataassaaq.

Politiinik suleqateqarneq

Inuusuttut angerlarsimaffiup avataanut isumagineqarlutik inissinneqarsimasut eqqarsaatigalugit, kiisalu inissinneqarnerup nalaani meeqqap pisariaqartitaasa isumaginissaannut akisussaaffimmik ersarissumik agguataarinissaq eqqarsaatigalugu, 2016-imi MI(A)-mit politiit suleqatigineqalerput.

Aammattaaq meeqqat videokkut apersorneqartarnerini atortut pillugit politiit MI-mit suleqatigineqarput.

Politiinik suleqateqarnikkut meeqqap pisariaqartitai pisinnaatitaaffiilu qulakkeerneqassapput, qanorluunniit meeraq pinerluuteqartumut takunnittuusimagaluarpat, imaluunniit nammineerluni pinerluuteqarsimappat. Inatsit eqqarsaatigalugu meeraq sumiluunniit inissisimagaluarpat, meeqqamut tamanna miarnernartuusussaavoq, suliallu ingerlanerani meeqqap pisariaqartitaannik tunineqarnissaa MI-mit akisussaaffigineqartussaavoq.

NGO-nik suleqateqarneq

2017-imi upernaakkut Meeqqat ikiortigit (Red Barnet) suleqatigiinnissamut isumaqatigiissusiorfigineqarput, ilaatigut meeqqat inuusuttullu angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut pitsaanerusermi attaveqarfigilernissaat anguniarlugu, aammalu angajoqqaavi ajornanngikkaangat ilanngullugit. Ilaqutaasut peqatigalugit Meeqqat Ikiortigit-mit meeqqat sammisaqartinneqartassapput KS-imillu paasisat, siunersioqatigiinnissat immaqalu tarnip pissusiinik ilisimasalimmik oqaloqateqartarnernik tunniussaqaassalluni.

Aammattaaq qimarnguinni aalajangiisinaanikkut siuarsaanissaq pillugu MI-mit Danner og Mary Fonden suleqatigineqarpoq.

Aammattaaq NAKUUSA taavalu NANU Meeqqat suleqatigineqarput.

Innuttaasut ilungersunartumik inissisimasunut iluaqutaasussamik nuannaarutaasussamillu NGO-t MI-mit suleqatigineqarusupput. Angusaqarfiulluurtumik tunniussaqaqarfiulluurtumillu suleqatigiinneruvoq, illuatungeriillu ikioqatigiillaqqillutik. Suleqatigiinnerup nukittorsarneqarnissaa ataatsimullu periarfissanik nutaanik misissuinissaq siunertaralugit, NGO-t tamarmik MI-mit ataavartumik oqaloqatigiinnikkut ataatsimeeqatigisarnissaat, MI-mit isumaliutigineqarpoq.

Suliaqartunik allanik suleqateqarneq

Ilaqutariit tamakkiisoq isigalugu MI-mit sullinneqartussaapput.

Taamaammat pingaaruteqarpoq, ilaqutariit tamarmik ilungersunartumik aqquusaartugaasa paasiniarnissaat pillugit, suliffiup avataani suliaqartut allat suleqatiginissaat - aamma iliuusissatut suliaasaqarfiit MI-p akisussaaffeqarfiata avataaniikkaluarpata.

Taamaattumik MI-mit suleqatigiinneq piumaneqarpoq - iliuuserisassat sukumiisut aamma aalajangiisinnaassutsip inerisarnissaa eqqarsaatigalugit.

Taamaattumik taamatut suleqatigiinnikkut ilusilersukkamik aqqissuussaanerit suut naleqqunnerunersut oqaloqatigiittarfiit malittarisassallu inerisaanermut pilersaarutitigut paasiniarneqassapput.

Kattuffiit attuumassuteqartut

Kattuffiit suliamut attuumassuteqartut MI-mit attaveqarfigineqalissasut siunniunneqarpoq, pissutigalugu MI-mi sulisutigut ilaanni ilungersuumminartoqartarmat. Meeqqat, inuusuttut ilaqutariillu mianernartumik inissisimasut naammattumik pitsaassusilimmik sullitarineqarnissaat qulakkearniarlugu, sulisutigut iliuuseqarfigisassat paasiniarnerini, kattuffiit attuumassuteqartut angusaqarfiulluurtussamik suleqatigisarnissaat pingaaruteqartupilussuvoq.

Inissiaatileqatigiiffiit

Inissiaatileqatigiiffinnik suleqateqarneq nukittorsarneqarsinnaavoq.

Akiitsoqaleraluttuinnarnerit ilaqutariinnut anisitaanermik kinguneqartitsisinnaasut pinaveersaartinniarlugit Iserit aamma INI ataavartumik ataatsimeeqatigineqartarput.

Inissiaatileqatigiiffinnik ataatsimeeqateqarnikkut ilaqutariit akiitsui annertusigaluttuinnarnerisut sullissisut siusissukkut ilisimatinneqartarput. Taamaaliornikkut MI, inissiaatileqatigiiffik ilaqutariillu ataasiakkaat suleqatigiinnermikkut siusissukkut aqqiisutissamik ujartueqatigiissinnaapput.

Taamatut suleqatigiinneq MI-mut pingaaruteqartuuvoq.

11. Inerisaanermut pilersaarut – suliap naammassinissaa siuariartornerlu

Maannakkut MI-mi ineriartornissamut periarfissaqarluarpoq nassuerutigineqartariaqarporlu inerisaanissamut suliassarpasuit avataaniit sulisitsisoqanngippat sulisunik naammattunik soqanngilaq.

Ulluinnarni ingerlatsineq pisarioqaaq pingaarnersiugassaallunilu.

Peqataanik misilittakkat takutippaat, kommunip aaqqissuussaananerani sulisut pingaarnertut inissisimasut akornanni taarseraattoqarneratigut atulersitsinermut suliniutit mianerisassaasut.

Taamaattumik inerisaanissamut pilersaarutip piviusunngortinneqarnissaanut suliap ingerlanneqarnissaanut ikorfartuisussamik Deloitte neqeroorutininik suliaqartoqaqqusivoq – matumani suliniutitut akuersissutigisani siuariartornerup malitseqartinneqartuarnissaa taavalu politikerinut nalunaarusiortarnissaa eqqarsaatigalugit.

Deloitte kommunimut tunngatillugu Namminersorlutik Oqartussatulli susassaqarfimmi sullissinikkut ilisimasaat annertupput – taamaalillutillu Ålborgimi isumaginninnermut siunnersortininik ilinniarsimasunik inuttalimmik allaffeqarfeqarlutik sulianik sularinnilluarsinnaasunik.

Taamaaliornikkut suliffiup inerisarneqarnissaanut atulersitsinertut ingerlatsinertullu sulisut ataavartumik tulleriissarinissaannut pitsaanerpaamik tunngavissaqarnissaa qulakkeerneqassaaq.

Deloitteperiusaa eqaatsuvoq, tassa suliassaaq kommunimi sulisut peqatigalugit sularineqartassamat, taamaalilluni kommunimi sulisut sapinngisamik aalajangiinnaassuseqarneq pigitillugu suliaq sularineqarluni.

Sulinermi suliniutip aqunneqarnerani sakkussat tunngavigineqassapput, sulisunillu atuineq piffissarlu eqqarsaatigalugit suliniutit assigiinngitsut missiliorneqassallutik.

Suliniutitut aalajangiunneqartut siuariartorneri ataavartumik malitseqartinniarlugit suliniutitut sakkussanik atuinikkut qulakkeerneqassapput.

Ilanngussaaq 1-imi takuneqarsinnaasut naapertorlugit, suliniummut pilersaarut maannakkut sumut killinnersoq takuneqarsinnaavoq. Sullissilluni misissuinerup sularinerata nalaani suliniutillu sukumiisut aalajangiiffigisarnerini, suliniummut pilersaarut allanngorartassasoq erseqqissaatigineqassaaq.

Ilanngussaq 2 Nakkutilliinermi nalunaarusiamit innersuussutit Kommuneqarfik Sermersuumit oqaaseqaatitallit

Malitseqartitsilluni nakkutilliineq, Tasilaq

	Innersuussut	Kommuneqarfik Sermersuumit oqaaseqaatit
T1	Maanna killiffiusumi inatsisit piumasaqataasa piviusunngortinnissaat siunertaralugu suliassat annertussusaasa qulaajarneqarnissaat (Suliassat suut suli naammassineqanngillat, suliassallu suut siunissami ilimagisariaqarpat?).	Inerisaanermut suliarnut pilersaarutaasumut ilaatinneqarpoq, suliffiup avataanit suliffeqarfimmit siunnersorteqarluni sullissisut ilitsersorneqassallutik. Suliarnut ataasiakkaat aallaavigalugit ilitsersuineq ingerlanneqassaaq aqutsisullu nakkutilliineratigut kingorna ataasiannaratik misissorneqartassallutik
T2	Sumiiffimmi qitiusumilu nukissatigut sillimmatigisat qulaajarneqarnissaat (aamma immikkut nukissatigut sillimmataasinnaasut ingerlaannaq pissarsiarineqarsinnaasut) – sulisunut teknikkimullu naleqqiullugit. (Kommuni sulisunik suliassarnut pineqartumut immikkoortinneqarsinnaasunik qanoq periarfissaqarpa, allanillu pissarsinissarnut qanoq periarfissaqarpa? Suliassat Nuummiit suliarnissaannut teknikkikkut qanoq periarfissaqartigiva? (Assersuutigalugu iliusissatut pilersaarutit)).	Sullissinikkut misissuineq aqqutigalugu ersarissarneqarumavoq
T3	Sulinerne anguniagassanik piviusorpalaartunik aalajangersaanissaq imm. 1 aamma 2 eqqarsaatigalugit (Oqartussaasoqarfik qanoq inuttalernerneqassava? Angerlarsimaffiup avataanut inissiinnerit sumi pisassappat? Ingerlatsinerneq immikkoortortat suut sumiiffimmi pilersinneqassappat?).	Sullissinikkut misissuineq aqqutigalugu ersarissarneqarumavoq
T4	Imm. 1-imut naleqqiullugu piviusunik anguniagassalierneq, tamatumalu piffissalorsorlugu pilersaarusiornissaa.	Sullissinikkut misissuineq aqqutigalugu ersarissarneqarumavoq
T5	Imm. 2-mi pineqartut pisariaqartumik aqqqissugaanissaannik aalajangersaanerq.	Suliniutip ilaa, aqutsineq nukittorsagaq

T6	Imm. 5-ip pisariaqartumik aqutarinissaata qularnaarnissaa, aamma imm. 4-p ingerlaavartumik nakkutiginnissaata qularnaarnissaa.	Suliniutip ilaa, aqutsineq nukittorsagaq

Nakkutillineq Sermersooq (Ittoqqortoormiit, Nuuk, Paamiut)

Nr.	Innersuussut	Kommuneqarfik Sermersuumit oqaseqaatit
S1	Angerlarsimaffiup avataanut inissiinermi suliat tamarmik angerlarsimaffiup avataanut inissiinerup tungavianut tunngatillugu peqqissaartumik suliarineqassapput.	Inerisaanermut suliamut pilersaarutaasumut ilaatinneqarpoq, suliffiup avataanit suliffeqarfimmit siunnersorteqarluni sullissisut ilitsersorneqassallutik. Namminersorlutik Oqartussanit paarlatsitut sulisoqarnissamut peqartitsinikkut suliap suliarineqarnissaa qinnutigineqarpoq.
S2	Angerlarsimaffiup avataanut inissiinermi suliat tamarmik angerlarsimaffiup avataanut inissiinerup tungavianut tunngatillugu peqqissaartumik suliarineqassapput.	Inerisaanermut suliamut pilersaarutaasumut ilaatinneqarpoq, suliffiup avataanit suliffeqarfimmit siunnersorteqarluni sullissisut ilitsersorneqassallutik. Namminersorlutik Oqartussanit paarlatsitut sulisoqarnissamut peqartitsinikkut suliap suliarineqarnissaa qinnutigineqarpoq.
S3	Angerlarsimaffiup avataanut inissiisarnernut tunngatillugu suliat tamarmik iliuusissatut pilersaarusiunneqassapput.	Inerisaanermut suliamut pilersaarutaasumut ilaatinneqarpoq, suliffiup avataanit suliffeqarfimmit siunnersorteqarluni sullissisut ilitsersorneqassallutik. Namminersorlutik Oqartussanit paarlatsitut sulisoqarnissamut peqartitsinikkut suliap suliarineqarnissaa qinnutigineqarpoq.
S4	Meeqqanik innarliisimanginnermut uppersarsaatit tamarmik pissarsiarineqartussaapput aqqqissuunneqarlutillu, pissutigalugu ilaqutarsiat tamarmik meeqqanik innarliisimanginnermut uppersarsarsinnaasariaqaramikkut.	Inerisaanermut suliamut pilersaarutaasumut ilaatinneqarpoq, suliffiup avataanit suliffeqarfimmit siunnersorteqarluni sullissisut ilitsersorneqassallutik. Suliat ataasiakkaat aallaavigalugit ilitsersuineq ingerlanneqassaaq aqutsisullu nakkutilliineratigut kingorna ataasiaannaratik misissorneqartassallutik
S5	Aqutsisut sullissisarneq annertunerujussuarmik aqussavaat misissortarlugulu. Matumani ingerlatsivimmi periarfissat eqqarsaatigalugit aallaqqaammut ajornartorsiutit	Suliniutip ilaa, ilikkariartuutaasussamik aqutsinikkut nakkutillineq

	killilersimaarneqarnissaat qulakkeerneqassaaq taamaalillunilu meeraq pillugu ersarissanissaq qulakkeerneqassalluni.	
S6	Innersuussutigineqassaaq aalajangersimasunik najoqqutassiaqartoqassasoq, tamannami naapertorlugu suliat piffissaq eqqorlugu suliarinissaannut tikkuussisuussammata najukkamilu sullissisoqarluni, taamaattorli Nuummi aalajangiisusaatitaasoqartillugu suliami peqataatinneqartut tamarmik sumiiffinni ilisimatinneqarnissaannut/naatsorsuutigisaasumik tunngaviliisoqassaaq.	Inerisaanermut suliamut pilersaarutaasumut ilaatinneqarpoq, suliffiup avataanit suliffeqarfimmit siunnersorteqarluni sullissisut ilitserorneqassallutik. Suliat ataasiakkaat aallaavigalugit ilitseruineq ingerlanneqassaaq aqutsisullu nakkutilliineratigut kingorna ataasiaannaratik misissorneqartassallutik
S7	Innersuussutigineqassaaq sullissisut pillugit ilitseruusiortoqassasoq, ilitseruutikkullu nassuiaatigineqarluni saaffiginnissut nalunaarutiginnissutaasoq qaqugu isumaginnittoqarfimmit iliuseqarfigineqartassanersoq, matumani: Saaffiginnissut nalunaarutiginnissutaanngitsoq qanoq pakkersimaarneqassanersoq. Nalunaarutiginnissuteqarnikkut assersuutigalugu politiit aamma peqqinnissaqarfik akuutinneqarpata imaluunniit taakku arlaatigut akuuppata nalunaarutiginnissut pineqartoq isumaginnittoqarfimmit qanoq isummerfigineqassanersoq. Pisut ilaanni isumaginnittoqarfimmit isumaqartoqarluni assersuutigalugu politiit isumaqarlutik iliuseqassanngitsut, isumaginnittoqarfimmi isumaqarfigineqarluni pissusissamisuunngitsoq, taakku isumaginnittoqarfimmit qanoq isummerfigineqassanersut.	Aamma taamatut
S8	Innersuussutigineqassaaq journalinik allattuinerit suliarisarneri pillugit ilitseruusiortoqassasoq aammalu sullissisut tamakkuninnga suliaqartarnissaannut sungiusarnissaat isumaliutigineqarluni.	Aamma taamatut
S9	Matuma aallartinnerani suliani tamani piffissaliussatut pilersaarusiortoqarnissaanut piumasaqaateqartoqassaaq.	Aamma taamatut
S10	Ajornartorsiutinik aaqqiigallarneriit sapinngisamik pinaveersaartinneqassapput, sullissisunilli immikkut toqqakkanik	Suliniutip ilaa, aqutsineq nukittorsagaq

	suliarineqartassallutik. Ajornartorsiutinik aqqiigallarnerit kingorna suliarineqartuassapput piffissamilu sapinngisamik sivikitsumi iluarsineqartassallutik.	
S11	Isumaginnittoqarfiup suliai politiillu suliai eqqarsaatigalugit suliani qaleriissuni, piaartumik allakkatigut ersarissumik politiit suliaat ikorfartuinerallu pillugit politiillu "isumaqatigiissusiortoqassaaq".	Suliniutip ilaa pillugu avataani suleqatinik suleqateqarneq:

Ilanngussaq 3 Sullissinermi misissuineq

Ingerlatsiviup kukkunersiorneqarnera pillugu nalunaarusiatulli kukkunersuisut nalunaarusiaat kiisalu Namminersorlutik Oqartussat nakkutilliinermi nalunaarusiaat naapertorlugit suliassa qarfirmi inerisagassatut periarfissat erseqqissarneqarput.

Inerisaanissamut pilersaarut tunngavigalugu suliassa qarfik tamaat sullissinikkut misissorneqassasoq aalajangiunneqarpoq.

Aammattaaq suliassa qarfik ingerlatsivikkut annertusisamik kukkunersiorneqassasoq aalajangiunneqarluni.

Taamaattumik suliniutit tamakku ataatsimoortinneqarnissaat siunnersuutigineqarpoq, tassami taamaaliornikkut suliassa qarfirmi inerisaanissamut pilersaarutip inaarutaasumik ilusilersornissaanut patajaatsumik tunngavissaq pilersinneqassammat.

Sullissilluni misissuinermi makku pineqassapput:

- Politikkikkut suli qarneq (aqutsinermut tunngavissaq)
- Pingaarnertut aqqissuussaaneq suliassa qarfirmillu aqqutsineq
- Oqartussa affeqarfittut suli qarneq
- Neqeroorutit suliffiullu iluani pisiortorfiit (BFC, paaqqinnittarfiit il. il.)
- Neqeroorutit suliffiullu iluani pisiortorfiit (Namminersorlutik Oqartussat aamma namminersortut paaqqinnittarfii)
- Oqartussa qarfiit pisiortorfiillu akornanni iluarsisassat (suliffiup iluani avataanilu agguataakkat ilanngullugit)
- Allanik suleqate qarneq (matumani Namminersorlutik Oqartussat, politiit, piumassutsiminnik suliniaqatigiiffiit il. il.)

Sullissilluni misissuinermittaaq 2014-imit aqqeeqqinnissamut pilersaarutikkut suliniutit killiffii ilanngunneqassapput.

Nakkutilliinermit nalunaarusiami uparuarneqartut sulisunut tunngatillugu pissutsit sullissinermi misissuinnikkut ersarissaqquneqassapput.

Oqartussa affeqarfimmut tunngatillugu sullissilluni misissuinnikkut suliffiup avataanit aqutsinermut tunngatillugu nakkutilliinermit angusat ilanngunneqassapput, ilaatigut suliat 75-it missaanniittut naliliiviginissaat siunertaralugu, aamma ilaatigut taamatut periutsimik nakkutilliinermik akisussaasussat ilinniartinnissaat siunertaralugu.

Sullissilluni misissuineq 2017-imi ukiap ingerlanerani isumagineqassaaq, taamaalilluni juullertinnagu nalunaarusiortoqarsinnaalluni.

Ilanngussaq 4 Aqutsinikkut nakkutilliinermik pilersitsineq

Aqutsinikkut nakkutilliineq ilikkalertorfiusussap inerisaataasussallu pilersinneqarneratigut suliaasaqarfimmik allannguissamut siuarsaanissamullu pingaarutilipilorujuusussaavoq.

Aqutsinikkut nakkutilliineq ilikkalertorfiususaaq inerisaataasussarlu pitsaasumik ilikkalertornissamik tunngaveqartinneqassaaq, tassanilu:

1. sulisut: sulianik suliaqarnissamut ilitsersorneqarlutik ilinniartinneqassapput,
2. sulisut sulianik suliaqarneranni aamma
3. suliat kissaatigineqartutut naammassineqarsimanersut aqutsinikkut nakkutilliisunit malinnaavigineqartassapput taamaaliornikkullu sulisut ataasiakkaat suliatik pillugit toqqaannartumik utertitsiffigineqartassallutik - matumani suut pitsaanagerusumik qanoq suliarineqarsinnaanersut ilanngullugit
4. sulisut sulianik suliarinnittuussapput
5. Il.il.
6. Il.il.

Isumaginnittoqarfiup iluani sulianut tunngatillugu aqutsinikkut nakkutilliinissamut piareersarnermut, suliarinninnermut allaffissornikkullu suliaqarnermut sakkussat Deloittemit suliarineqarsimasut pillugit isumaqatigiissuteqarfiginissaannut isumaliuteqartoqarpoq.

Meeqqat pillugit inatsit tunngavigalugu sakkussat piupput oqaatsillu marluk atorneqartuaannarlutik.

Sakkussat atulersinneqarnerinut atatillugu, nakkutilliinermut periusissiamik suliaqartoqarnissaa siunniunneqarpoq, ilaatigut suliat kukkusumik suliarineqarnissaannut qaninnerusut, sammisassatut toqqakkat imaluunniit assingusut tunngavigineqassapput.